

врегулювання найбільш перспективних або найбільш проблемних міграційних потоків. При цьому укладання довгострокових угод про сприяння міграційному руху між Україною та розвинутими країнами, хоча і посилює еміграцію українських громадян за кордон, разом з тим, матиме низку переваг, серед яких зниження рівня нелегальної міграції та нелегального працевлаштування мігрантів, отримання ними досвіду роботи за кордоном, освоєнню нових технологій та обладнання, отримання сучасних професійних знань, а також посилення їх соціального захисту.

Список джерел інформації

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Міграція в Україні: факти і цифри 2016: доповідь Міжнародної організації з міграції Представництво в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://iom.org.ua/sites/default/files/ff_ukr
3. Радчук О. У пастці економічної безвиході: нові ризики трудової міграції для України / О. Радчук // Слово і діло [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua>
4. Стадний Є. Кількість українських студентів за кордоном [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.cedos.org.ua/uk>
5. Якщо Україна стане повноправним членом ЄС, які, на Вашу думку, переваги вона отримає у цьому разі? (соціологічне опитування) // Центр Разумкова [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://razumkov.org.ua>

А.М. Волосов, ст. викл. (*ХДУХТ, Харків*)

ІННОВАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ

Умови економічних перетворень на сучасному етапі характеризуються посиленням процесів глобалізації та загострення конкуренції на всіх її рівнях, що вимагає від господарюючих суб'єктів пошуку нових напрямків і пріоритетів їх конкурентоспроможного розвитку.

Світові інтеграційні процеси змінюють акценти в конкурентній боротьбі, трансформуючи умови та інструменти формування конкурентних переваг. Ступінь стійкості конкурентної переваги обумовлена джерелами її формування та можливостями їх постійного вдосконалення і розширення. Нові вимоги до формування конкурентних переваг, передусім, висуваються сучасним етапом глобалізації та

інтернаціоналізації світо господарського простору, що визначає закономірності трансформації конкурентних відносин в інноваційну стадію розвитку.

Саме інновації є джерелом економічного зростання та рушійною силою якісних перетворень, передумовою забезпечення та підвищення конкурентоспроможності на всіх рівнях господарювання.

Утримання конкурентних позицій на ринку та відповідних їм переваг за умов жорсткої конкуренції стає можливим тільки шляхом удосконалення існуючих інновацій, що вимагає постійної уваги до внутрішніх інноваційних процесів та стану інноваційного середовища. У цьому середовищі формуються основні суб'єкти інноваційної діяльності, а також умови для ефективної інноваційної діяльності.

У міжнародній практиці для визначення стану інноваційного середовища та ефективності інноваційної діяльності використовують ряд показників, найбільш повними та комплексними з яких вважаються Глобальний індекс інновацій (Global Innovation Index) та Індекс глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index) [1].

Глобальний індекс інновацій розраховується як зважена сума оцінок двох груп показників – тих, що характеризують: наявні ресурси та умови для проведення інновацій, а також досягнуті практичні результати здійснення інновацій. Відповідно, цей індекс являє собою співвідношення витрат і ефекту, що дозволяє об'єктивно оцінити ефективність зусиль з розвитку інновацій в тій чи іншій країні. В 2016 році Україна мала досить високий рейтинг за даним показником – 56 місце зі 142 країн проти стабільного 63–64 місця в попередні роки. І якщо за рівнем інституційного, інфраструктурного розвитку та розвитку бізнесу Україна посідає відповідно 98, 112 та 78 місце, то за показниками людського капіталу, досліджень та розвитку технологій країна посідає 36 та 34 місця зі 141 країни. За глобальним індексом конкурентоспроможності Україна посідає у 2016 році 85 місце зі 138 країн, що свідчить про погіршення її позиції на 6 пунктів [2].

Для характеристики стану інноваційного середовища на рівні міжнародних організацій розраховують також рейтинг легкості ведення бізнесу (Doing Business) та індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index – CPI) [3; 4]. Чим вищою є позиція країни у рейтингу легкості ведення бізнесу, тим сприятливішим є інноваційне середовище для формування конкурентних переваг. І, якщо позиції України за цим показником з 2010 по 2015 рік покращувались, то у 2016 році даний рейтинг знизився на 9 позицій. Найбільше втратила позицій Україна за останній рік в частині реєстрації підприємств та отриманні дозволів на будівництво [3].

За індексом сприйняття корупції Україна покращила свої позиції, посівши 122 місце серед 170 країн проти 130 у 2015 році. Позитивний

вплив на покращення рейтингу спостерігається в частині створення державних інституцій з протидії корупції. Найгірше на цьому індексі позначилась взаємодія влади та бізнесу. За останній рік виріс рівень корупції в частині надання комунальних послуг підприємцям, щорічних податкових відрахувань [4].

Статистика результатів інноваційної діяльності за останні роки показує, що наша країна суттєво відстає за всіма показниками як у виробництві, так і в експорті високотехнологічної продукції. За часткою витрат на науково-дослідні та дослідницько-конструкторські розробки (НДДКР) від обсягу валового внутрішнього продукту (ВВП) Україна значно відстає (0,62%) від гранично прийнятного рівня у 2%. Вкрай низькі показники витрат бізнесу на НДДКР, особливо враховуючи те, що саме підприємства є основним джерелом фінансування НДДКР в країні. Низькою є частка обсягу реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої продукції. У 2015 році вона дорівнювала тільки 1,5% проти 5,6% у 2006–2007 роках. І тільки 46,7% інноваційної продукції (0,7% загального обсягу) реалізується за межі України [5].

Хоча нові фундаментальні проривні знання створюються переважно в секторі наукових досліджень, проте саме підприємства є ключовими гравцями в інноваційному процесі. Інноваційний потенціал в розвинених країнах зосереджений саме на мікрорівні, а для деяких секторів економіки особливо вагомим стає інноваційний потенціал середнього та малого бізнесу. Саме до таких секторів відноситься і готельно-ресторанне господарство.

Одним з критеріїв, що характеризує інноваційні процеси, є показник кількості інноваційно-активних підприємств, який в Україні досяг 17,3% всіх промислових підприємств. Світова практика свідчить, що пороговим рівнем частки підприємств, які займаються інноваційною діяльністю, є 25%, а в розвинених країнах цей показник досягає 70% і вище. Нажаль, неможливо навести аналогічні дані стосовно готельно-ресторанного господарства, оскільки ця сфера знаходиться поза увагою держави відносно інноваційної діяльності навіть в напрямі статистичних спостережень.

Серед регіонів за сумарним індексом інновацій, який розраховується на основі 19 показників [6], лідером з 2010 року є Харківська область. Такий результат отримано, незважаючи на те, що за обсягом інвестицій вона посідає тільки 4 місце після м. Києва, Дніпропетровської та Одеської областей [5].

Тим не менш, слід зазначити, що Україна все ще зберігає достатній інтелектуальний потенціал, який здатний до генерації наукових ідей світового рівня та може вплинути на позитивні зміни в інноваційному середовищі та на формування конкурентних переваг за рахунок інновацій.

Список джерел інформації

1. Офіційний сайт дослідження Global Innovation Index [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.globalinnovationindex.org/content/page/GII->
2. Україна у рейтингу глобальної конкурентоспроможності 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gebrms.in.ua>
3. Благоприятність умовий ведення бізнеса. Україна / Офіційний сайт Проекту Doing Business [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://russian.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine/>.
4. Офіційний сайт Громадської організації «Transparency International Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ti-ukraine.org/>.
5. Наукова та інноваційна діяльність України: статистичний збірник. – К. : Державна служба статистики України, 2016. – 280 с.
6. Методика розрахунку сумарного індексу інновацій затв. наказом Держстату від 28.12.2015 №368 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2015/368

В.А. Гросул, д-р екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

О.М. Филипенко, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ЦІЛЕВИЗНАЧЕННЯ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Цільова спрямованість стратегії зумовлює необхідність обґрунтування системи цілей, що відображає загальну стратегічну спрямованість закладів ресторанного бізнесу. Цілі необхідні для забезпечення виживання підприємств та успішного довгострокового функціонування. Якщо цілі погано або невірно визначені, це може спричинити небажані негативні наслідки для господарюючого суб'єкта.

Стратегічні цілі змушують замислитися над тим, що необхідно почати зараз, щоб зміцнити становище фірми і поліпшити показники роботи в довгостроковій перспективі. Вони спрямовані на забезпечення більше високих темпів росту, чим у середньому по галузі, на збільшення частки ринку, на поліпшення якості продукції та надаваних послуг у порівнянні з конкурентами, на досягнення низького рівня витрат, на поліпшення репутації фірми. Проникнення на зарубіжні ринки, використання передових технологій і розвиток різних можливостей росту також є стратегічними цілями [1].

Цілі служать для розробки напрямків діяльності і прогресу підприємства. Визначення конкретних цілей допомагає перейти від